

SISERING

Mari Jungstedt

SISERING

Rootsi keelest tõlkinud Endla Lõhkivi

Originaali tiitel:
Mari Jungstedt
Den inre kretsen
Bonnier Pocket, 2009

Toimetanud Katrin Naber
Kujundanud Villu Koskaru

© Mari Jungstedt 2005
Published by arrangement with Partners in Stories Stockholm AB,
Sweden and Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Sweden
Tõlge eesti keelde © Endla Lõhkivi ja Tänapäev, 2015
ISBN 978-9949-85-239-0
www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

Minu kallitele silmateradele, armastatud lastele
Rebecka ja Sebastian Jungstedtile

Proloog

Kevadine pööripäev, laupäev, 20. märts

Eemalt paistis ainult nõrka valguskuma. Igors Bleidelis märkas seda läbi binokli, kui Eesti kaubalaev Visby sadamast välja sõites kaist möödus. Ta seisis pakpoordis tekil, videvik oli laskunud üle lohutu sadama ja praamiterminali külmad laternad olid alles süttimas.

Laev jättis seljataha keskaegse linna oma kaupmehemajade, kuus meetrit kõrge ringmüüri ja toomkiriku musta torniga, mis sirutus taeva poole. Majad sadama ümbruses tundusid olevat tühjad, fassaadide aknad kui pimedad silmad. Vaid mõni üksik kalapaat loksus rahutult kai juures.

Sel aastaajal olid peaaegu kõik restoranid suletud. Tänavail polnud ka inimesi, ta nägi laevakursiga samal joonel vaid üksikut autot sadama ligidal. Kui suvel kees selles linnas elu, siis talvel oli see täiesti välja surnud.

Igors Bleidelis lõdises oma veekindlates tööriietes. Nina tilkus. Õhk oli külm ja kõle ning tuul puhus nagu alati. Suitsunäljasena oli ta tulnud välja tekile. Ta leidis korstna taga pisut tuulevarju ja kraamis rinnataskust lagedale kortsus suitsupaki. Pärast mitut katset sai ta suitsu põlema. Jäine tuul puhus näkku ja külm pugus järeleandmatult kraevahele.

Ta igatses sooja voodi järele ja oma naise pehmesse embusse. Ta oli kodunt ära olnud vaid kümme päeva, kuid see tundus palju pikema ajana.

Igors suunas binokli rannajoonele. Järsud kaljud tõusid merest püstloodis. Sadamast eemal ei olnud selles suunas rohkem kui paar maja. Ta laskis binokli vaatel libiseda mööda mäekülge. Saar jättis sealt, kus ta seisis, sünge ja ebasõbraliku mulje.

Pimenes kiiresti. Ta viskas koni üle parda ja seadis binokli vaate nii teravaks kui sai. Kõrgel mäe otsas lõõmas tumeda taeva poole tuli. Otsekui volbriöö lõke keset märtsi. Ümber lõkke võis aimata inimfiguure, nad paistsid hoidvat käes tõrvikuid. Siluetid liikusid kindlas rütmis ja muustrina. Keegi tõstis mingi asja üles ja viskas leekidesse. Midagi täpsemat ta silm pika vahemaa tõttu ei eristanud. Laev oli sealt kohe möödas ja valguskuma kadus silmapiiri taha. Igors Bleidelis langetas binokli ja heitis viimase pilgu kaljudele, enne kui avas kajutiukse ja astus sisse sooja.

Esmaspäev, 28. juuni

Frøjeli kirikust allapoole laiusid rapsipõllud ja viljaväljad kui kollased ja rohelised vaibad mereni välja. Põllu ühes servas võis näha kirevat rahvahulka. Ühtlaste vahemaade järel kerkisid kõrgest rohust peanupud, kui keegi tõusis, et sirutada jalgu ja asendit muuta. Valge soni, õlgkübar, mereröövlirätik, pealaele krunni keeratud pikad juuksed, mis pidid palavusele hetkeks leevendust pakkuma, et siis jälle õlgadele tagasi valguda. Kummargil selgade taga sädeles Läänemere vesi otsekui sinine paljulubav puljong. Kimalased ja herilased sumised erkpunaste moonide vahel, vili voogas kerge tuulehoo tekkides ühele ja teisele poole. Enamjaolt seisis õhk aga paigal. Venemaalt saabunud kõrgrõhkkond oli jäänud Gotlandi kohale ankrusse juba nädal tagasi.

Kakskümmend arheoloogiatudengit töötasid kavakindlalt, et kaevata välja tuhande aasta vanune viikingiaegne sadam. Töö oli raske ja kannatust nõudev.

Hollandlanna Martina Flochten kükitas oma kaevandis ja kraapis kividelt kühvliga mulda. Ta töötas oma pisikese töövahendiga agaralt, kuid ettevaatusega, et mitte rikkuda

võimalikke leidusid. Aeg-ajalt võttis ta maast mõne kivikese ja viskas musta plastämbrisse enda kõrval.

Oli just huvitavaks läinud. Pärast paari nädalat tulemusteta kaevamist olid nad juba paar päeva tagasi saanud oma pingutuse eest viimaks ometi tasutud. Ta oli leidnud mitu hõbemünti ja klaaspärli. Tunne hoida käes midagi, mida keegi ei ole puutunud 800–900 aastat, mõjus talle alati tugevalt. Nad kujutlesid, kuidas inimesed võisid olla seal elanud, milline naine oli neid pärleid kandnud. Kes ta oli ja mis mõtted olid tema peas ringlenud?

Martina Flochten oli üks välismaistest kursusel osalejatest. Peaaegu pooled olid välismaalt, nende hulgas oli kaks ameeriklast, üks Briti naine, üks prantslane, üks Kanada hindu, paar sakslast ja austraallane, Steven. Tema jaoks oli see osa tema ümbermaailmareisist. Steven reisis mööda arheoloogiliselt huvipakkuvaid paiku, tema isa oli ilmselt jõukas, nii et poeg võis teha, mis meeldis. Martina ise õppis Rotterdami ülikoolis arheoloogiat ja seal ta oligi kuulnud välitöö meetodite kursusest, mida korraldati Visby kõrgkooli* juures. Need kümme ainepunkti, mille kursus andis, võis ta Hollandi süsteemi üle kanda. Pealegi oli ta poolenisti rootslane. Tema ema oli pärit Gotlandilt, kuid pere oli elanud kogu Martina eluaja Hollandis. Muidugi sõitsid nad tihti saarele puhkama, isegi pärast ema hukkumist traagilises autoõnnetuses mõne aasta eest, kuid võimalust jääda Gotlandile pikemalt ja tegelda kõige toredama asjaga, mida ta ette oskas kujutada, ei saanud ta mööda lasta.

---

* Visbys on praegu Uppsala ülikooli Campus Gotland, mis oli varem, raamatu kirjutamise ajal, Visby kõrgkool.
Vt <http://www.campusgotland.uu.se/en>

Seni oli koolitus ületanud ootusi. Osalejatel oli koos lõbus, enamik neist olid temavanused, kahekümne ümber, mõni aga vanem, nagu üks ameeriklastest, Bruce, kes oli viiekümnendais ja hoidis veidi omaette. Ta oli rääkinud, et on muidu arvutispetsialist, kuid tema peamine huviala on arheoloogia. Briti naine oli neljakümne ringis, nagu Martina arvas, tema tundus üsna oma.

Martinale meeldis see Rootsi ja rahvusvaheline segaseltskond. Rühmas eelistati otsekohest stiili, kuid hoiak oli südamlük. Tihti kajatas üle välja naer, kui visati nalja üksteise kaevamistehnika ja erinevate edusammude üle leidude tegemisel. Vaene Göteborgist pärit Katja ei olnud seni midagi peale loomaluude välja kaevanud, kuid luid oli palju. Tema kaevandis ei paistnud midagi leiduvat, kuid tööd ei tohtinud pooleli jätta. Seal ta siis istus ja kaevas iga päev higistades, leidmata midagi huvitavat. Martina lootis, et Katja saab varsti proovida kaevata kusagil mujal.

Väljakaevamiste kursuse oli sisse juhatanud paarinädalane teooria Visby kõrgkooli ruumides ja siis ootas ees kaheksa nädalat kaevamist Fröjelis Gotlandi läänerannikul. Et Martina oli viikingiajast väga huvitatud, oli see parim, mis sai juhtuda. Kogu piirkond nende ümber oli olnud asustatud usutavasti sel perioodil. Erinevatel väljakaevamistel oli siit leitud esemeid alates varasest viikingiajast 800. aasta paiku kuni 1100. See osa kaevamispiirkonnast, kus kursusest osavõtjad töötasid, hõlmas sadamat, asulat ja mitut matmispaika. Kui mõelda kõigi nende kaalupommide ja hõbemüntide peale, mis nad juba välja kaevanud olid, oli see olnud arvatavasti oluline kaubandusasula.

Äkki hõikas Steven, kes küikitas kõrvalolevas kaevandis, teised

enda juurde. Kõik kiirustasid kohale. Ta oli paljastamas mehe skeletti ning oli avastanud tüki millestki, mida ta pidas pronksist sõleks, mis oli mehel kurgu all. Väljakaevamiste juhataja Staffan Mellgren ronis ettevaatlikult alla kaevandisse ja võttis kätte väiksemat sorti harja, mis oli koos teiste tööriistadega sealsamas ämbris. Ettevaatlikult puhastas ta terve sõle mullast. Kursusel osalejad seisid kobaras ümber kaevandi ja vaatasid lummatult pealt, kuidas hästi säilinud sõlg järk-järgult päevavalgele tuli. Juhendaja vaimustus nakatas teisi.

„Fantastiline,“ hüüdis ta. „See on tervenisti säilinud, nõel on puutumata, ja kas te näete ornamendi siin?“

Mellgren vahetas pintsli veel väiksema vastu ja eemaldas kergete liigutustega ülejäänud mulla. Ta osutas sõle ülemisele osale.

„See, mida te näete, hoidis kinni alumist särki – seda õhemat kangast, mida ta kandis keha vastas. Kui meil veab, leiame ehk ka suurema sõle, mida ta kandis õla juures. Tuleb vaid edasi kaevata.“

Ta noogutas julgustavalt Stevenile, kes oli nii uhke kui ka rõõmus.

„Ole ettevaatlik ja ära seisa liiga luustiku lähedal. Seal võib veel midagi olla.“

Teised pöördusid uue jõuga töö juurde tagasi. Mõte sellest, et varsti võib leida midagi märkimisväärselt, andis neile energiat. Martina jätkas kaevamist. Varsti oli aeg ämbrit tühjendada. Ta läks eemale ühe suure puusõela juurde, mis oli pandud kaevamisala äärde. Ta valas ämbri sisu ettevaatlikult sõelale, mis oli valmistatud kandilisest puukastist, mille põhjas oli peenike metallvõrk. See toetus rauast latile, nii et seda sai edasi-tagasi liigutada. Ta haaras mõlemast puukäepidemest ja raputas kasti

tugevasti, et see liivast ja mullast puhtaks saada. Töö oli raske, mõne minuti pärast oli ta kuumusest üleni higine. Kui ta oli suurema osa kuhjast sõelutud saanud, vaatas ta sõelale jäänut, et mitte midagi väärtuslikku kaotsi ei läheks. Kõigepealt avastas ta ühe loomakondi ja siis veel ühe. Ja seal oli midagi metallist, tõenäoliselt odaots.

Midagi ei tohtinud ära visata, kõik tuli hoolega arvele võtta ja dokumenteerida, sest pärast nende kaevamist ei saanud keegi seda teha. Kui mingi ala oli läbi kaevatud, oli see ka tulevaseks ajaks „rikutud“ ja sellepärast oli arheoloogidel suur vastutus säilitada kõike, mis võis kõnelda sellest, kuidas inimesed selles kohas elasid.

Martina oli sunnitud tegema mõneks minutiks pausi. Tal oli janu ja ta võttis seljakoti, kus oli veepudel. Ta istus ühele kummuli keeratud puukastile, masseeris oma õlgu, niivõrd kui see õnnestus, ja heitis hinge tõmmates pilgu teistele. Kursusekaaslased töötasid keskendunult, kes põlvili, kes kükitades või kõhuli augu serval, uurides visalt tumedat pinnast.

Ta tundis endal Marki pilku, kuid ei teinud sellest välja. Tema tunded olid suunatud mujale, nii ei tahtnud ta noormeest julgustada. Nad olid head sõbrad, millest Martinale piisas.

Jonas – sümpaatne noormees Skåne maakonnast, kõrvarõngas kõrvas ja mereröövlirätik peas –, märkas tema enesemassaaži.

„Kas on valusad? Kas ma masseerin?“

„Jah, ole nii kena,“ vastas Martina oma kohmakas rootsi keeles. Natuke ta oskas oma imelist emakeelt, tänu kadunud emale, ja tahtis meeleldi seda harjutada, vaatamata sellele, et kõik oskasid vabalt inglise keelt.

Jonas oli üks tema paremaid sõpru rühmast ja neil oli koos lõbus. Ta hindas Jonase pakkumist kõrgelt, ehkki aimas ka, et see ei olnud mitte ainult tema peale mõeldes tehtud. Tähelepanu, mida mõni mees rühmast talle pööras, oli tore, kuid samas ei teinud ta sellest tegelikult eriti välja.